

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Officio Hominis Christiani In Persecvtione Constitvti

Lens, Jean de

Lovanii, 1578

Proponuntur ac dissoluuntur qu[a]edam argumenta Tertulliani, quibus probare nititur non esse licitam in persecutione fugam. Cap. XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30333

procella submerferit, expectat militē suum Christus vbi-
 cunque pugnantem, & persecutionis causa pro nominis sui honore morienti prēmium
 reddit, quod daturum se in resurrectione promisit. Nec minor est (inquit) martyrij gloria, non
 publicè & inter multos perisse, cūm pereūdi causa sit propter Christum perire. Sufficit ad testimo-
 niū martyrij sui testis ille qui probat martyres & coronat. Idcirco Paulus ille memorabilis heremi
 cultor, cūm persecutionis procella detonaret, in villam primū remotiorē (vt scriptū est ab Hieronymo) se-
 cretiorēq; secessit: sed cæpit sororis maritus prodere velle, quem cælare debuerat. Non illum sororis lachrymæ, nō communitio san-
 guinis, non spectans cūcta ex alto Deus, ab scelere reuocauit. At hæc instabat crudelitas quæ pie-
 tatem videbatur imitari. Quod vbi prudētissimus adolescens intellexit, ad montium deserta confu-
 giens, dum persecutionis finem præstolaretur, necessitatem in voluntatem vertit. Hilarionem
 quoque (vt ait in Tripartita Socrates) ne martyr esset, fuga prohibuit. Fugiebat enim (inquit) quia
 præceptum diuinum est non expectare persecutores. Nam qui in persecutione comprehenduntur, fortiter ferre iubentur.

Hieronymus in vita Pauli.

Lib. 6. c. 12.

Proponuntur ac dissoluntur quadam argumenta Tertulliani, quibus probare nititur non esse licitam in persecutione fugam.

CAPVT VNDECIMVM.

AT Tertullianus fugiendi consiliū improbat varijs argumentis. Primum est, quia persecutio à Deo euenit. Tamen si enim præbeat ministerium suum iniquitas diaboli, Domini tamen arbitrio res geritur, à quo nisi potestas permittatur, nec homini, nec dēmoni vlla esse in pios

facultas potest. Hic est qui dicit: Ego Dominus
 creans pacem, & facies malū, id est bellum. Hic est
 qui mortificat & viuificat, deducit ad inferos &
 reducit: Percutiā (inquit) & ego sanabo. Vnde & in
 Psalmo sic loquuntur afflicti persecutionibus, &
 vexati Dei cultores, tanquā omnis persecutio à
 Deo profecta sit: Dedisti nos (inquit) tanquam o-
 nes cicarū, & in gētibus disperisti nos. & iterum:
 Quoniā humiliasti nos in loco afflictionis, coope-
 ruit nos vmbra mortis. Igitur si à Deo persecutio
 euenit, nullo modo fugienda erit: cum quod à
 Deo sit, neq; euadere quisquā possit, neque euitari
 debeat quia bonum est. Est enim delictum (inquit
 Tertullianus) quod bonum sit recusare, præsertim
 quia Deo visum est. Quā autem bona sit ac salu-
 taris persecutio, probat hoc modo: Quia tū ma-
 gis Deus creditur cū magis timetur: maxime autē
 timetur in persecutione. Tum enim Ecclesia in
 attonito est, tūc & fides in expeditione sollicitior,
 & disciplinatio in ieiunijs, & stationibus, & ora-
 tionibus, & humilitate, in alterutra diligētia & di-
 lectione, in sanctitate & sobrietate. Non enim va-
 catur nisi timori & spei. Quod igitur tam utile sit
 ac salutare, respuere ac fugere nemo debet. Ve-
 rū istiusmodi primū argumentis perinde con-
 cluseris, nec pestem, nec famem, nec eluiones a-
 quarum, nec incendia, nec quicquam talium ma-
 lorum fugiendum esse: neque his malis resisten-
 dum, aut quærenda remedia quibus depellantur.
 Sunt enim à Deo hæc omnia, nec quicquam nisi
 quod bonum sit, facit Deus. Tu igitur inundanti-
 bus, cunctaq; obuia rapientibus aquis obices aut
 aggeres obijcies, quas Deus immisit? Tu aduersus
 famem quam Dei nutu pateris, alimenta conqui-
 res? Tu ægritudinem fugare conaberis medicinæ
 pharmaco, quæ te nutu & voluntate Dei corri-
 puit? quæ in te vitia carnis debilitat? quæ humili-
 liat, & à peccatis multis abstinere cogit? Hoc si
 facere

facere non liceret, non medicum Sapiens honorari iussisset, quod eum propter eiusmodi morborum necessitates creauerit altissimus. Iam bella ipsa, hostilesque inuasiones aut irruptiones, à quo, nisi à Deo, euenire dicemus? Malè igitur contra Philisthæos Iudæi, cōtra vicinas gentes Paganorum Machabæi, contra irruptiones Barbaricas Romanis toties arma sumpserunt. Malè & aduersum Mahometi successores, nostri maiores tot bella gesserunt, & iisdem etiam nunc, quoad fieri potest, repugnatur. Hic tamen etiam Lutherus victum sese & argumenti pondere pressum fatebitur. Nempe cuius ille est inter cæteros articulus, Præliari aduersum Turcas, esse Deo repugnare, visitanti iniquitates nostras per illos. Fortasse & castitati eiusque professioni propterea repudij libellum dedit, ne repugnaret obstinatius libidini, cuius renatis in peccati pœnam, bella intestina relicta sunt. Et tamen qui hostes immisit in Iudæos ad eorum flagellanda peccata, is Iudæ Machabæo præclare astitit ad eosdem debellandos. Dedit idem Christianis principibus, aduersus immanissimos Turcas memorabiles sæpe victoriæ triumphos, sæpiusque (ut opinor) dedisset, nisi prosperos successus, aut nostris viribus atque industria, quam victrici dexteræ Dei maluissemus assignare per superbiam, aut morum inueteratis vitijs corrupissemus, aut domesticis implicati dissidijs interturbauissemus. Loth Abrahæ frater diuina dispositione per hostes captiuus abductus est, & Abrahæ tamen Deus & animū & vires subministravit, quibus ille captiuitate liberaretur. Cur ergo reducere voluit, quem Deus abduxerat? cur aggressus est eos bello, quos victoria donauerat Deus? Si autem fugere non licet persequenter, quoniam à Deo persequutio est, nec igitur repugnare bello licet persequenti, ne Deo repugnari, à quo immissa persequutio est, videatur.

Quid? si quos Sathanæ tradiderit Deus exagitandos pro suorū meritis delictorum, non illū exturbare licebit? An frustra exorcismos, quibus spiritus immundus abigeretur, Ecclesię donauit suæ? Nec licet potestati resistere, cum scriptum sit: Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Sed licet ei potestati, qua quisque præficitur alijs, non sit resistendum à subditis, ei tamen potestati, quæ nocendi duntaxat permissionem facit, de cuiusmodi potestate scriptū est: Non haberes potestatem in me ullam, nisi tibi datū esset desuper; huic (inquam) potestati, alia simili diuinitus quoque cōcessa potestate, rectissimè resistitur. Porro utilis sæpe multis persecutio est, quis negat? hoc & D. Cyprianus confitetur. Quia traditam (inquit) nobis diuinitus disciplinā pax longa corruerat, iacentē fidem & penè dixerim dormientem censura cælestis erexit. Idcirco etiam gaudere & exultare nos voluit Dominus, si propter eum odio sæculi laboremus, persecutionesq; patiamur: quia quando persecutiones fiūt, tunc datur coronæ fidei, tunc probantur milites Dei, tunc martyribus patent cæli. Magnæ igitur utilitates, persecutionū detrimenta sequuntur: verum hæ non persecutionibus, quæ malę sunt per seipsas, atq; infirmis præsertim periculosam afferunt tentationem, verum gratiæ Dei tribuendæ sunt, qua fit vt diligentibus Deum omnia etiam quæ mala sunt & noxia, cooperentur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Hinc & multis sæpe tentationes profunt, quando facit Dominus cum tentatione prouentū, vt queant sustinere; & tamè quia per seipsas noxiæ, periculum nobis afferūt in hac imbecillitate naturæ, precamur quotidie vt à tentatione & à malo, siue, (vt Tertullianus legit) à maligno liberemur. Tentationē enim venire non cupimus, aut si venit, adiuuari petimus, ne languore nostro concidamus. Et quāquam sic quosdam

Serm. 5. de lapsis.

Lib. 4. epistolarum, Epistola 6.

Lib. de fuga in persecutione.

iam à tentationis hora liberat, vt eos fortes efficiat ac inuictos: hoc tamen etiam modo multi liberantur, si fuga subtracti, in tentationis periculum venire non sinuntur. Et primus quidem ille victoriæ titulus est (ait D. Cyprianus) Gentilium manibus apprehensum Dominum confiteri. Secundus verò ad gloriam gradus est, cauta secessione subtractum, Domino referuari. Illa publica, hæc priuata confessio est. Ille iudicem sæculi vincit: hic contentus Deo suo iudice, conscientiam puram cordis integritate custodit. Illic fortitudo promptior, hic sollicitudo securior. Ille appropinquante hora sua, iam maturus inuentus est, hic fortasse dilatus est, qui patrimonio derelicto idcirco secessit, quia non erat negaturus: confiteretur vtique, si fuisset & ipse detentus. In quibus Cypriani verbis notandum est etiam in fuga confessionem esse. Nam & hoc Tertulliani fuit argumentum, si confitendum sit, fugere non licere. Quanta (inquit) inæqualitas sententiarum iubentis fugere, & inuitantis ad passionem contrariam fugæ? Qui confessus (inquit) fuerit me, & ego confitebor illum coram patre meo. Quomodo cõfitebitur fugiens? quomodo fugiet confitens? At ipsa (inquam) fuga confessio quædam est. Qui enim se subtraxit etiam patrimonio derelicto, tam se quod credit negare & deserere nolle declarat, vt temporaria malit quàm fidem perdere. Quale verò est quod adiungit? Fœlices (inquit) qui persecutionem passi fuerint causa nominis Christiani: Infœlices ergo, qui fugiendo ex præcepto, non erunt passi. Primum enim an non persecutionem patitur, qui patriam, qui domum, qui parentes & amicos, qui facultates, propterea quod Christianus est, deserere cogitur? si patitur, beatus igitur is quoque est qui fugit, quoniam beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Sed, quemad-

Serm. 5. de lapsis, initio.

Secundum argu. Tertulliani.

3. argumentum.

modum Diuus Cyprianus ait: Inferior hic gloriae gradus est, cauta secessione subtractum Domino reseruari. Non est autem consequens vt infelix esse debeat, quia summum non est gloriae gradum consequutus. Ridet deinde quod à Catholicis dicebatur, Christum Dominum infirmitatem quorundam prospicientem, pro sua humanitate nihilominus & fugæ portum demonstrasse. Non enim idoneus erat (inquit) sine fuga tam turpi, & indigno, & seruili praesidio saluos facere in persecutione, quos sciret infirmos. Potest ille (inquam) varijs modis infirmorum saluti consulere. Nam & vnus est ille de quo scriptum legitur: Raptus est, ne malicia mutaret intellectum, & ne fictio deciperet animam illius. Hic quoque rideat Tertullianus, & dicat: Non enim idoneus erat in persecutione saluos facere quos sciret infirmos, nisi eos ex hac mortali vita subtraheret: planè idoneus erat ex infirmis, fortes & infractos efficere. Ipse est enim qui dat lasso virtutem, & robur ad vincendum subministrat. Cæterum placuit ei quosdam etiam in sua hic infirmitate relictos, & si tentatio inuolueret, præ imbecillitate cessuros, ad salutis portum prouehere, vel ex hac vita rapiendo, vel fuga subducendo.

Hinc enim Christus fugit (inquit Ambrosius) propter infirmos qui tentamenta grauiora ferre non possunt. Ideo scriptum est, vt de ciuitatibus ad ciuitates fugiamus, & si nos in hac ciuitate fuerint persecuti, fugiamus in aliam. At verò grauius est quod adiungit Tertullianus: Atqui (inquit) non fouet, sed recusat semper infirmos; primùm docens non fugiendos esse persecutores, sed potius non timendos. Nolite timere eos qui corpus occidere possunt, animæ autem nihil valent facere: sed timete eum qui corpus & animam perdere potest in gehennam.

Eousque

Sap. 4.

Sermo. 22.
in Psal. 118
ad illud Canticorum 8.
Fuge frater meus.

Eousque superbit hæresis, vt infirmos non admittat. Aliter verò Paulus: Infirmum (ait) in fide suscipite. Sed quod non ferendæ infirmitatis argumentum? Si timeant eos qui corpus occidunt. At quoniam illi qui hos timere censendi sunt? qui fugiunt. Est enim fuga timoris indicium. Hæc ergo Tertulliani ratiocinatio conficitur: Non licet timere, non licet ergo fugere. Sed mirum si ea debeat esse Christiani fortitudo, vt mortem non liceat formidare, quam & Christus naturæ impulsu formidauit.

Est enim mors inimica naturæ: & sicuti naturalis inest amor vitæ, ita insitum est nobis odium metusque mortis. Si mortem igitur, quoniam ea natura est, timere licet, profecto & eos qui mortem inferunt, naturaliter timebimus: quare etiam naturaliter fugiemus. Num Christus igitur in suis discipulis damnauit naturæ motus, quos in seipsum, vt naturæ similis veritas probaretur, admisit? minimè verò. Sed quoniam metus omnis ex amore nascitur, sicuti est amor quidam vitæ vitiosus, quo plus amatur temporaria hæc vita, quàm veritas atque iustitia: ita est vitiosus quidam metus, si mors ista corporis, plusquam æterna damnatio timeatur.

Ex hoc enim metu negatur veritas, iustitia violatur, prophanatur religio, occiditur anima ne pereat corpus, offenditur Deus, vt hominis ira vitetur, nec enim de nihilo scriptum est:

Qui timet hominem, citò corruet. Hunc ergo metum prohibet Christus, Hunc metum fortiter mittit charitas, quanquam & æterni supplicij diuinitus infligendi metum eo minuat magis, quo fuerit ipsa perfectior. Hæc metu ne in persecutione caderemus, sed libera constantia cum Apostolis dicere possemus: Obediendum esse Deo potius quàm hominibus;

Christus Dominus mortis metum in sua carne suscepit.

vide Aug. lib. de gratia & libero arbitrio ca. 18.

ca. 17. circa initium. Prov. 29.

vide Athanasium Sev. 4. contra Arianos.

Apoc. 2.

Proue. 28.

suscepit, atque ad illius aduentum expauescere
 voluit. Huius denique metus non fuga est argu-
 mentum, sed fidei negatio. An non timet eum qui
 potest corpus & animam in gehennam perdere,
 qui propterea fugit ne cogatur admittere, quod
 eum traheret in gehennam? qui propterea nulla
 viarum, nulla solitudinis, nulla ferarum pericula
 reformidat? Num hic ex illis est timidus, de quibus
 scriptum est in Apocalypsi: Timidis autem & in-
 credulis, & execratis, & homicidis, & fornicatori-
 bus, & veneficis, & idololatriis, & omnibus men-
 dacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne
 & sulphure, quod est mors secunda? Quin hic po-
 tius ille est iustus, quem sic in Prouerbijs Sapiens
 discreuit ab impio, vt diceret: Fugit impius ne-
 mine persequente. Iustus autem quasi leo confi-
 dens, absque terrore erit. Quod ne sic acciperes,
 tanquam iustum nunquam fugam arrepturum esse
 scriptura significasset, in eiusdem capituli fine etiam
 hoc addidit Sapiens: Cum surrexerint impij, ab-
 scendentur homines: cum illi perierint, multipli-
 cabuntur iusti. Exigit postea Tertullianus imita-
 tionem Christi, qui translationem calicis sic à pa-
 tre petijt, vt tamen acquiesceret in Domini cog-
 nita sibi voluntate. Veruntamen, inquit, non si-
 cut ego volo, sed sicut tu. Nec verò dubitandum
 est, quin cognitæ nobis diuinæ voluntati, sicuti
 cognita Christo fuit, semper sit obediēter acquies-
 cendum. Idcirco beatus Gentium Apostolus, cum
 ex Agabo propheta quæ Hierosolymis passurus
 esset, didicisset, de diuina voluntate satis iam
 edoctus, non fugam illorum malorum, quæ sug-
 gerebatur ab amicis, meditatus est: sed potius,
 Quid facitis (inquit) lachrymantes & cōturbantes
 cor meum? Ego enim non modo vincula pati op-
 tauerim, sed etiā mori Hierosolymis pro nomine
 Domini mei Iesu Christi. Quod cæteri cum audif-
 sent, aierunt: Fiat voluntas Domini. Quod igitur
 adhuc

adhuc fugisset Paulus, si Domini nescisset voluntatē, id iam non fugit, sed offert sese ultro, ut cognitam impleat Domini de se sententiā. Fecit hoc ipsum & beatus Petrus Dominici pastor ouilis. Cum enim passionis esset cupidus, tamen rogatus ut ad instituendum confirmandumque populum sese referuaret, contemplatione populi precātis inflexus est: Nocte muro egredi cœpit (inquit Amb.) & vidēs sibi in porta Christū occurrere, urbemque ingredi, ait: Domine quò venis? Respondit Christus: Venio iterum crucifigi. Intellexit Petrus ad suam crucē diuinū pertinere respōsum, quoniam videlicet Dominus iterum crucifigendus esset in seruulo. Itaque sponte remeavit; interrogantibus Christianis respōsum reddidit, statimque correptus, per crucem suam honorificauit Dominum Iesum. Parendum est igitur cognitæ Dei volūtati. Sed hanc quibusdam priusquam caperentur patefecit, nec tamen ne caperentur effugerunt, quod scirent diuinum impleri decretum oportere. Fugerat enim quondam (ait Tertullianus) quidam animosus propheta Dominum: traiecerat ab Ioppem Tharsum, quasi & à Deo transfretaret, sed illum non dico in mari & in terra, verū in vtero etiā bestię inuenio: in quo nec mori per triduum potuit, nec vel sic Deum euadere. Pertinent sanè hæc eo, ut intelligamus perstultū esse, id effugere niti, quod decreuisse Deum nouerimus. Sed plerique quid sit de ipsorum morte diuinitus constitutum ignorant, priusquam iam comprehensū videant inuitabiliter sibi esse moriendum. Itaque priusquam in hostilē potestatem inciderint, tanquam quid decreuerit de eorum exitu dominus vitæ & mortis incerti, neque sibi facilè ac temere martyrij coronam præsumentes, quæ de Domini dignatione descendat, vitam hanc temporariam prudenti atque securiore fugiendi ratione conseruant: quos si postea capi contigerit, viderintque moriendi

Lib. 5. Epistolarū in orat. cōtra Auxentiū.

moriendi sibi tempus diuinitus constitutum, fortiter pro Christi nomine mortem excipiunt. Sic ergo quisquis ille est Rutilius (cuius Tertullianus meminit) cum toties fugisset persecutionem de loco in locum, atque etiam periculum (ait Tertullianus) nummis redemisset, post totam securitatem quam sibi perspexerat, ex inopinato apprehensus & praesidi oblatus, tormentis dissipatus (credo, inquit, pro fuge castigatione) dehinc ignibus datus, passionem quam vitarat, misericordia Dei retulit. D. quoque Cyprianus cum moriendi horam adesse vidisset pro Christi confessione, prolata sententia, Staius Cyprianus gladio feritur; respondit: Amen. prompto videlicet animo excipiens mortem, quam in hoc tempus videbat diuinitus esse dilatam. Non enim suo quisque, sed diuino consilio moritur. Itaque mortem quidam fugerunt atque supplicia, & in ea, cum sic esset prouisum, inciderunt, coronamque martyrii quam non quaerebant, Dei miseratione repererunt. Alij cum ad mortem pro Christi nomine subeundam magnis votis anhelarent: ideoque ab officij sui ratione propter hostium minas atque insidias nec latum unguem discederent, non sunt tamen quod cupiebant consequuti. Ego (inquit Ambrosius,) non modo quotidie visitandi gratia prodibam, vel pergebam ad martyres? non regiam palatii pretegebam eundo atque redeundo? Et tamen nemo me tenuit, cum exturbandi me haberent, ut prodiderunt postea, voluntatem, dicentes: Exi de ciuitate, & vade quod vis. Expectabam (fateor) magnum aliquid, aut gladium pro Christi nomine, aut incendium: at illi delicias mihi pro passionibus obtulerunt. Sed athleta Christi non delicias, sed passiones suas exigit. Quin etiam miraculo quodam significat, cum quaereretur in basilica, se fuisse conseruatum. Nonne antebiduum (inquit) ut meministis, etiam illud repertum est, quod a parte leua basilicae, ingressus

*Pontius
diaconus
in passione
B. Cypriani.*

gressus quidam peruius fuit, quem putabatis clausum esse atque munitum? Sepserunt nempe armati basilicam: explorabant hos atque illos aditus: cæcitate perfusi sunt, ut quod apertum erat, videre non possent. Itaque per plurimas noctes, quod apertum fuit, non ignoratis. Desinite ergo sollicitari, quia hoc erit quod Christus iubet, & hoc esse expedit. Denique exempla vobis legis proferam. Helisæus quærebatur à Rege Syriæ, missus erat exercitus qui eum caperet, circumuallatus erat undique: cœpit timere eius seruuus, quia seruuus, hoc est, non erat liberæ mentis & liberæ potestatis: petiuit aperiri eius oculos sanctus Propheta, & ait: Respice & vide quanto plures sint pro nobis quàm contra nos: respexit & vidit angelorum milia. Aduertitis igitur, quod seruulos Christi custodiunt magis qui non videntur quàm qui videntur? At (inquis) hoc illud est propter quod non videatur esse fugiendum, sed confidendum de Domini tutela? Est (inquam) cum huius tutelæ fidelis consideratio munit atque armat remanentes, si videlicet officij ratio retinet: si nulla via demonstratur humanitus, qua prudenter euitari pericula posse videantur: vbi firma fide vsurpandum est illud cum pio Propheta: Esto mihi in Deum protectorem & in locum munitum. Sic enim fit quod B. Petrus ait: *Ut qui patiuntur secundum voluntatem Dei, non secundum suum arbitrium, fideli creatori commendent animas suas in benefactis. Caterum cum suppetat euadendi via, si te confidas diuinis præsijs inter hostium gladios & tela seruandum, quid aliud quàm id sequeris, quod veteri illa Sathanæ tentatione suggestum est: Mitte te deorsum? scriptum est enim: Quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis? Ideoque ut illi dictum est, sic tibi quoque ne iure dicatur, caue: Non tentabis*
 Domi-

1. Pet. 5. 4.

Lib. 22.
contra Fau-
stum ca. 36

96

DE OFFICIO

Dominum Deum tuum. Pertinet ad sanam doctrinam (inquit Augustinus,) vt quando habet quod faciat homo, non tentet Dominum Deum suum. Neque enim & ipse saluator non poterat tueri discipulos suos, quibus tamen ait: Si vos persequuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Cuius rei prior exemplum præbuit. Nam cum potestatem haberet ponendi animam suam, nec eam poneret nisi cum vellet, in Ægyptum tamē infans portantibus parentibus fugit, & ad diem festum non euidenter, sed latenter ascendit, cum aliās palam loqueretur Iudæis irascentibus, & inimicissimo animo audientibus, nec tamen valētibus in eum mittere manus. Qui ergo palam docendo & arguēdo, & tamen inimicorum rabiem valere in se aliquid non sinendo, Dei demonstrabat potestatem, idem tamen fugiendo & latendo hominis instruebat infirmitatem, vt Deum tentare non audeat, quando habet quod faciat, vt quod cauere oportet euadat. Neq; enim & Apostolus Paulus desperauerat auxilium, protectionemq; diuinā, fidemq; perdidit, quando per murum in sporta submissus est, vt inimicorum manus effugeret. Non ergo in Deum nō credendo sic fugit: sed Deum tentaret si fugere noluisse, cum sic fugere potuisset.

Liceatne aliquando Christiani populi pastoribus fuga sibi consulere, aut ouium sibi creditarum curam deserere, propter pericula persecutionum.

CAPVT DVODECIMVM.

Est autem hoc loco peculiaris quædam & propria causa pastorum seu episcoporum, & eorum sanè grauis: vt quibus sit pro alijs peruiigilandum, tãquam ducibus atque custodibus Domini gregis, ideóque cauendum, ne conspecto lupo fugiant, pecoraq; diripienda & lanianda relinquunt. Non